Esittelymuistio

Hallitusneuvos Päivi Tiainen-Hyrkäs
Oikeusministeriö
22.9.2022

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ERÄISTÄ OIKEUDENKÄYNNEISTÄ KUNNAN TAI KUNTAINLIITON PALVELUKSESSA OLEVILLE AIHEUTUVIEN KUSTANNUSTEN KORVAAMISESTA KUNNAN TAI KUNTAINLIITON VAROISTA ANNETUN LAIN 1 a §:n MUUTTAMISESTA (HE 131/2022vp)

1. Esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista annettua lakia muutettavaksi niin, että sitä sovellettaisiin myös hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palveluksessa oleviin työntekijöihin ja virkamiehiin. Hallituksen esitys liittyy hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä koskevaan lainsäädäntöön ja sen aiheuttamiin muutoksiin muuhun lainsäädäntöön.

2. Esityksen tausta ja tavoitteet

Kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa oleva voi joutua virka- tai työtehtäviään suorittaessaan rikoksen kohteeksi ja tällöin hänen oikeudenkäyntikulujaan voidaan tietyin edellytyksin kustantaa asianomaisen julkisyhteisön varoista.

Työntekijää voidaan syyttää virheellisestä menettelystä viran toimittamisessa tai työssä tai häneltä voidaan vaatia korvausta sellaisesta menettelystä. Työntekijälle koituu kustannuksia oikeudenkäynnistä. Mikäli vaatimukset hylätään, oikeudenkäyntikulut yleensä määrätään hävinneen osapuolen maksettavaksi. Tuomittuja kuluja ei aina saada lainkaan perittyä vastapuolelta tai perimiseen voi kulua pitkä aika. Tämän lain perusteella työntekijä voi saada hakemuksesta työnantajan varoista hänelle tuomitut oikeudenkäyntikulut, eikä hänen tarvitse lähteä perimään niitä vastapuolelta.

Tämä on kohtuullista, ettei työntekijän tarvitsisi kärsiä tappiota työtehtävistä johtuneen ja aiheettomaksi todetun oikeudenkäynnin johdosta.

Hyvinvointialueille ja hyvinvointiyhtymiin siirtyvä henkilöstö saatettaisiin esitetyllä lain muutoksella samaan asemaan kuntien ja kuntayhtymien virkamiesten ja työntekijöiden kanssa oikeudenkäyntikustannusten korvaamisen osalta.

3. Vaikutukset

Esitys vaikuttaa hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen siirtyvän henkilöstön asemaan ja yhdenvartaiseen kohteluun kunnan ja kuntayhtymän palvelukseen jäävään henkilöstöön verrattuna.

Taloudelliset vaikutukset eivät ole olleet merkittäviä lain tähänastisen voimassaolon aikana eikä niiden voida arvioida muuttuvan nykyisestään lainmuutoksen johdosta. Hyvinvointialueiden toiminta perustuu pääosin valtion rahoitukseen, joka on yleiskatteellista. Rahoituslaskelman pohjan muodostaa kunnilta siirtyvät kustannukset (vuoden 2022 tasossa) ja niiden voidaan arvioida kattavan myös tästä laista johtuvat kustannukset.

4. Asian valmistelu ja lausuntopalaute

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä.

Hallituksen esityksen luonnoksesta pyydettiin lausunnot yhteensä 33 taholta muun ohella kaikilta hyvinvointialueilta, Helsingin kaupungilta ja HUS-yhtymältä. Lausuntoja saatiin yhteensä 8 kappaletta.

Vastauksenantajista valtiovarainministeriö, JHL ry, Pirkanmaan hyvinvointialue ja STTK ry ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa tai huomautettavaa esitykseen.

HUS-kuntayhtymä piti lakiesitystä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien henkilöstön yhdenvertaisuuden kannalta perusteltuna. Se katsoi, että on tärkeää, etteivät työntekijät joudu kärsimään tappiota aiheettoman oikeudenkäynnin vuoksi ja että esityksen taloudelliset vaikutukset ovat kohtuullisen pienet.

Akava ry piti esitystä kannatettavana. Etelä-Karjalan hyvinvointialue ilmoitti kannattavansa esitettyä lakimuutosta.

5. Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 1.1.2023.